

Slovenska pravna akademija.

(Govor dra. J. Kavčiča na shodu društva „Pravnika“ dne 10. decembra 1890.)

V zadnji sesiji deželnega zbora kranjskega je poslanec Luka Svetec sprožil vprašanje ob ustanovitvi slovenske pravne akademije in višjega deželnega sodišča za slovenske pokrajine v Ljubljani.

Važnost tega vprašanja za Slovence v obče in za slovenski pravniški stan posebe je tolikšna, da je pač naravno in umevno, ako se ž njim bavimo tudi v našem društvu. Dasiravno ni pričakovati, da bi se nam ta želja uže v bližnji bodočnosti izpolnila, vendar ni dvomiti, da je opravičena, in upanja ni izgubiti, da se nam kedaj vresniči. Poslanec Svetec je podpiral svoj predlog večinoma s političnimi razlogi in gotovo bodo, ako se Slovencem kedaj izpolni njih želja, to vprašanje odločevali tudi politični oziri. A jaz puščam politično stran vprašanja vnevar in ako si usojam v našem društvu o njem izpregovoriti, bode naj moj razgovor le bolj akademičnega pomena; ozirati se hočem tudi samo na oni del vprašanja, ki zadeva ustanovitev slovenske pravne akademije ali pravne fakultete v Ljubljani ter razvijati svoje sicer nikakor merodavne nazore o tem, kako je moči to željo Slovencev dejanski izvesti in vresničiti.

Želja ta ni čisto nova in mnogokrat poprej se je uže izražala ter pri raznih prilikah čulo se je zahtevanje, da naj se ustanovi v Ljubljani — v središču slovenskih pokrajin — slovensko vseučilišče. A kolikorkrat se je vzdignil ta glas, tolikokrat smo s politično protivne strani čuli odmev, da smo Slovenci duševno in gmotno prerévni za ustanovitev in vzdržanje domačega vseučilišča, da nimamo niti sposobnih učnih močij, niti zadostnega števila onih, katere bi bilo poučevati; trdilo se je, da nam ne manka samo vseh, za tako učilišče potrebnih sredstev, nego da tudi jezik slovenski ni toliko razvit, da bi bil

sposoben za znanstvena predavanja. Kar se tiče jezika, sem jaz pač tega skromnega mnenja in prepričanja, da mu dandanes sposobnosti za znanstvena predavanja po pravici ni moči odrekati; jezik sam po sebi je sposoben za to, in kedor mu sposobnost odreka, ga ne pozna. Težave izvirajo le odtod, da nam je mišljenje in razgovarjanje o rečeh strokovnega znanstva v slovenščini odtujeno, ker se nismo na podlogi domače besede znanstveno izobraževali. Kar je torej v tem pogledu težav in zaprek, ne tiče v jeziku samem, nego one so le subjektivne narave in dajo se s trdom in vstrajnostjo premagati; s takimi težavami so se borili tudi drugi narodi, kajti pričeti se je moralo tudi drugod enkrat in vsak začetek je težak. Tako pa ni z drugimi razlogi, ki so se navajali in se še vedno navajajo proti slovenskemu vseučilišču. Tu bodimo — sami sebi na korist — odkritosrčni in recimo, da naše moči v resnici niso še tolike, da bi mogli — vsaj sedaj — vzdržavati svoje vseučilišče sploh, sosebo pa ne na oni znanstveni stopnji, ki jo zahteva sedanji čas in na kateri stoje vseučilišča drugih narodov. Te naše ubožnosti in nezmožnosti priznati naj nas ne bodi sram; saj tudi Hrvatje, ki so vender večji narod in v veliko ugodnejših razmerah, niso sedaj še dosegli, da bi si ustanovili v Zagrebu popolno vseučilišče; medicinske fakultete še nimajo. Ako se ne motim, tudi Lvovsko vseučilišče ni popolno, ker tudi nima medicinske fakultete. Če torej Poljaki in Hrvatje ne mogó ustanoviti si ter vzdržavati popolnega vseučilišča, toliko manj je moči na to misliti za nas Slovence. Takih močij res še nimamo; premalo števila nas je in akoravno je priznana resnica, da se je uprav iz slovenskega naroda rodilo dokaj mož in učenjakov, ki so bili in so še dika prvim vseučiliščem v Avstriji, vender ne moremo trditi, da bi mogli uže sedaj dostojno izpolniti vse stolice popolnega slovenskega vseučilišča. Toliko duševnega kapitala še nimamo; kajti na one moči iz naroda, ki stoje na vrhunci znanstvene omike, ki pa delujejo na drugih vseučiliščih, nam se ni zanašati; večina njih se je nam toliko odtujila, da niso zmožni slovenščine v tej meri, kolikor je zahteva znanstveno predavanje v našem jeziku; tudi ni pričakovati, da bi učenjaki, ki uže slovó po svetu, popustili stara in sloveča vseučilišča ter zasedli stolico na vseučilišči, katero je ustanovljeno na novo.

Večine potrebnih močij za vseučilišče morali bi torej drugod iskati; poseči bi bilo najprvo med one može in zastopnike posameznih znanstvenih disciplin, ki delujeje v praksi; dobil bi se za jedno ali drugo stroko — tega ne dvomim — marsikak strokovnjak, ki bi razen prvega pogoja — teoretiško-znanstvene izobraženosti nad navadno vsakdanjo mero — imel tudi drugih za akademiški poklic potrebnih svojstev, to so: korenito znanje slovenščine, dar govornišтва, veselje do poklica itd. A da bi bilo moči tem pôtem dobiti toliko sposobnih močij, kolikor jih je treba v popolno vseučilišče, to je vender jako dvomiti. Pomisliti je, da so sedanja vseučilišča po zahtevah akademiškega učnega načrta za vse fakultete osnovana na tako obširni podlogi s tolikimi samostojnimi disciplinami, da je treba za jedno samo fakulteto toliko učnih močij, kolikor bi jih morebiti s trudom spravili mi vkupe za celo vseučilišče. Da bi tako izbirajoč bilo ravnati preprevidno, je naravno. Od izbranih učnih močij zavisna bi bila v prvi vrsti vsa bodočnost novega vseučilišča; znanstvena veljava njegova opirala bi se najprej na ime in znanstveno vrednost njegovih učnih močij in očitno je, da bi bila naloga profesorjev v tem pogledu silno važna in težavna, a uprav zaradi tega treba bi bilo izbirati le najizvrstnejših mož.

Dokler nimamo torej toliko sposobnih učnih močij, da bi se ž njimi mogle dostojno izpolniti vse stolice, ni nam resno misliti na popolno vseučilišče, in če smo odkritosrčni, onda moramo priznati, da toliko duševnega kapitala sedaj še nimamo, ne glede na druge ovire, ki bi se gotovo stavile slovenskemu vseučilišču. To je modro spoznal tudi poslanec Svetec, ko je stavil in utemeljeval svoj predlog, zahtevajoč za sedaj samo, naj se ustanovi pravna akademija; videl je, da je uspeh možen le tedaj, ako se želja opira na realna tla, ako se zahteva le toliko, kolikor je sedaj dejanski doseči in izvesti moči. Ustanoviti popolnega slovenskega vseučilišča sedaj še ni moči, zato je on tega tudi ne zahteva; možna in izvedna pa je ustanovitev pravne fakultete in uprav te nam je najbolj treba, ako hočemo, da bode dobila slovenščina kedaj svojo polno veljavo v javnih uradih; kajti vse naše slovensko uradovanje bode tako dolgo le nekako diletantiško, dokler se naš pravniški naraščaj ne bode znanstveno vzgojeval v slovenskem jeziku.

Kakšna naj bi ta fakulteta bila, tega poslanec Svetec dalje ni razlagal, on je utemeljeval svoj predlog le načelno. Preudarjati je torej nam, kako je moči priti po najkrajšem potu do zaželenega smotra. Tu pa se bojim, da bi ne zadel ob protivna mnenja. Iz Svetčevega predloga je posneti, da on želi popolne pravne fakultete z vsemi osmimi semestri in učnimi predmeti, kakeršne imajo po akademiškem učnem načrtu osnovana vseučilišča. A meni se dozdeva, da nimamo niti za takšno popolno pravno fakulteto sedaj še zadosti sposobnih učnih močij, in da bi nam merodavna stran delala zapreke uprav iz učnih razlogov.

Opomnil sem uže zgoraj, da se nam iskajoč učnih močij ni zanašati na one domačine, ki delujejo na obstoječih vseučiliščih; mi bi morali graditi svojo pravno akademijo čisto iz nova, iskati si učnih močij večinoma med domačimi, v praksi delujočimi pravniki, katerim bi stvar in čast morala velevati, da s trudom in učenjem sebi in slovenski pravni akademiji na znanstvenem polji ustanové dobro ime. Ako bode pa nam iskati učnih močij izmed praktičnih strokovnjakov, onda moramo pomisliti, da jih bode pač moči dobiti za one predmete pravne discipline, ki se na vseučiliščih predavajo v zadnjih štirih semestrih in ki so predmet „judicijalnemu“ ter „političnemu“ državnemu izpitu. Težko pa bi bilo izmed praktikov dobiti sposobnih močij za predmete prvih štirih semestrov, ker je naravno, da se praktiki ne ukvarjajo in v svojem poslu tudi ne morejo intenzivneje ukvarjati z onimi predmeti pravne discipline, ki imajo zgol zgodovinski pomen, ki so samo nekaj uvod in podstava za študije novejšega veljajočega prava.

In tu pridem do sklepa, da bi se Svetčev predlog laglje oživotvoril, če bi se bolj utesnil tako, da bi se zahtevala za sedaj slovenska pravna akademija samo za one predmete, ki se na vseučiliščih predavajo zadnje štiri semestre, za predmete „judicijalnega“ in „političnega“ državnega izpita. Predmeti prvih štirih semestrov pa naj se poslušajo na vseučilišči.

Opomnim najprej, da to ni nič neizvednega, niti novega. Bivše pravne akademije ogerske v Požunu, Košicah in Velikem Váradinu, bile so osnovane na enak način; po § 16. Najvišje odločbe z dne 29. sept. 1850 (št. 380 drž. zak.) učili so se na

teh akademijah, razen pravne filozofije in malega uvoda v uk pravnega in državnega znanstva, le taki predmeti, ki se na vseučiliščih predavajo zadnje štiri semestre; a v § 3. te odločbe bilo je ukazano, da so morali oni, ki so hoteli stopiti v državno službo ali biti odvetniki ali beležniki ali pa dobiti doktorski naslov, dopolniti te svoje akademiške študije, jedno ali dve leti obiskujoč kakšno avstrijsko vseučilišče. Jednako je bilo na bivši pravni akademiji Zagrebški.

Organizem slovenske pravne akademije, kakeršno si mislim jaz, ni torej nikaka neizvedna fantazija, nego ima zgodovinsko podlogo. Nekoliko bi se pač razlikovala naša pravna akademija od bivših ogerskih; kajti ondu pričental je lahko bodoči pravnik svoje študije takoj na akademiji ter jih potem dopolnjeval na vseučilišči; pri nas pa naj bi najprej poslušali prve štiri semestre na vseučilišči, a še-le potem nadaljevali pravne študije na domači akademiji.

Takšna pravna akademija bi pa za sedaj tudi zadoščevala našim najhujšim potrebam in bila bi v nekaterih pogledih slovenskim pravnikom celó koristnejša, nego popolna slovenska pravna fakulteta z vsemi predmeti pravne discipline. Zadoščevala bi — pravim — za sedaj našim najhujšim potrebam taka pravna akademija, ker nam gre najprej za to, da se naši domači pravniki, hoteč stopiti v javne službe na Slovenskem, znanstveno vzgojujejo na domači podstavi in v domači besedi iz onih predmetov pravne discipline, ki obsegajo sedaj živče in veljajoče pravo; v tem pogledu bodo v praksi lahko uspešno delovali, če tudi so historiško stvarino prava poslušali na kakem neslovenskem vseučilišči.

Bilo bi pa takó tudi koristneje za naš mladi pravniški naraščaj. Pomisliti je najprej, da je mlademu človeku, hrepenečemu po splošni višji omiki, potreba pogledati nekoliko v svet in razširiti si obzorje svojega mišljenja; pozneje v resnem življenji služi mu to gotovo v korist. Tudi mlademu pravniku je treba tega pogleda v svet, da vidi, kakšno je življenje zunaj ožjih mej njegove slovenske domovine.

Dalje nam je pa računiti s tem, da se le prerado nekako ponosno prezirajo nova vseučilišča; takega preziranja bati se je tem bolj slovenski pravni akademiji in obiskajočim jo pravnikom

mislilo bi se, če tudi po krivici, da slovenski akademiki dobivajo le površen in nedostaten pouk na slovenski pravni akademiji, da so le nekaki polovičarski pravniki brez temeljite izobraženosti. Neresničnost takih nazorov bode seveda morala pokazati in dokazati pravna akademija sama s svojimi slušatelji, delujočimi v resnem življenji, kjer jim bode prilika tekmovati s pravniki, došlimi z vseučilišč.

Takim, bodisi opravičenim ali krivim nazorom zaprle bi se pa vsaj nekoliko duri, če bi se pravna slovenska akademija ustanovila po mojih mislih. Prve štiri semestre naj poslušajo vsi slovenski pravniki na kakem vseučilišči; pridno in temeljito proučivši historijske tvarine pravne discipline, položé naj si trden temelj, na katerem bodo nadaljevali svoje študije pozneje na domači pravni akademiji, nabirajoč si znanja sedaj veljajočega prava. Zajemali bi tako bodoči slovenski akademiki prve pravne pojme in nauke iz istega vira in studenca, kakor drugi vseučiliščniki in pripravljali bi se torej jednako temeljito za predavanja predmetov živečega prava, katere naj bi zadnje štiri semestre poslušali na slovenski pravni akademiji. Oni, ki so svoje prve štiri semestre na vseučilišči porabili dobro in vestno, bi potem nikakor ne zaostajali za svojimi vseučiliškimi sovrstniki; kajti to vemo iz skušnje, da smo tudi po uspešno završenih studijah na vseučilišči prinesli seboj, razen nekaj splošnih teoretiških pojmov, v prakso bore malo pozitivnega znanja veljajočih zakonov; z le-temi nas je stoprav praktično življenje in delovanje temeljiteje seznanilo. Po mojem nemerodavnem mnenji bi slovenska pravna akademija s svojimi slušatelji, kateri so pridno in vestno porabili prve štiri semestre na vseučilišči, povprek ne imela slabših uspehov, nego jih imajo vseučilišča, kar se tiče pozitivnega znanja onih predmetov pravne discipline, kateri bi se tu predavali; dozdeva se mi, da bi naša pravna akademija svoje slušatelje lahko celo bolje pripravljala za bodoče praktično delovanje, nego li se to godi na marsikaterem vseučilišči, koder mladi pravnik zaradi preučenege teoretiškega predavanja komaj dohaja čestokrat bolj „de lege ferenda“, nego „de lege lata“ veljajoče razprave ondotnih strokovnjakov; marsikomur se pri tem zmedejo pravni pojmi tako, da ne zna, ali veli to, kar je čul in si zapomnil, pozitivni zakon,

ali pa je le učenjaško mnenje. Tako se godi le premnogim in da je to resnica, znam iz svoje skušnje in ne sramujem se tega priznati: kar sem prinesel pravniskega znanja z vseučilišča, bilo je nekako megleno, nedoločno in negotovo, a jasni pravni pojmi razvili in utrdili so se mi še-le pozneje pri praktičnem delu. Zategadelj je opravičeno upati, da bode slovenski pravnik na domači akademiji v predavanih pravnih znanostih za prakso dobil lahko toliko pozitivnega znanja, kolikor njegov vseučiliški sovrstnik.

Pravna akademija, osnovana po teh načelih, delovala bi torej lahko uspešno in svojemu namenu primerno.

Ali je pa nam lahko oživotvoriti takšno pravno akademijo in imamo li zanjo sposobnih duševnih močij?

Kakor sem odkritosrčno priznal, da za popolno slovensko vseučilišče še nimamo zadostnih močij, tako odkritosrčno izražam svoje mnenje, da si pravno akademijo, po mojih nazorih osnovano, moremo ustanoviti in jo tudi s svojimi učnimi močmi vzdržati.

Poglejmo, kateri so glavni predmeti, ki bi se predavali na tej akademiji! Za kazensko pravo in postopanje zadoščevala bi jedna učna moč; predavanje civilnega prava in postopanja (obči državljanski zakonik, trgovinsko in menično pravo, obči sodni red itd.) morali bi med se razdeliti najmanj dve učni moči in ako vzamemo še jedno moč za predavanje nespornega postopanja, zemljeknjižnega in rudniškega prava ter drugih semkaj spadajočih manjših tvarin, potem imamo dovolj učnega osebja za predmete drugega državnega izpita. Predmeti tretjega državnega izpita potrebovali bi dveh do treh učnih močij, in če stavimo po vzgledu bivših ogerskih pravnih akademij temu učnemu osebju na čelo jednega vodjo, bilo bi ž njim vkupe osem profesorjev, oziroma docentov.

To število docentov in za te predmete pa se uže dobi izmed slovenskega pravniskega stanu. Zna se, da bi pri prvem — bodisi samo provizornem — nameščenju učnih močij na slovenski pravni akademiji ne smeli niti mogli zahtevati od docentov tistih strogih in formalnih dokazov sposobnosti, kakor je to navada za one, ki bi se radi habilitovali na vseučilišči. Imamo v Slovincih izvrstnih pravnikov, ki so zmožni in sposobni za docen-

turo na slovenski pravni akademiji, dasi niso formalno še dokazali ali, bolje, niso še svetu pokazali svoje sposobnosti z učenimi razpravami. Tem docentom bilo bi, ako se pokličejo na akademijo, dati nekaj časa, da zadostijo tudi na to stran; uverjen sem, da bi ta čas ne potekel brez uspeha in brez sadú. Kogar doleti ta častni poziv, kedor se posveti akademiji, on začne se močneje baviti s predmetom svojega predavanja in z metodo tega predavanja, a po tej poti doseže temeljito znanstveno predavanje svoje tvarine. Pričetek bil bi težaven, to se ne da tajiti; tako je tudi povsod drugod. A kakor so „glossatorji“, držeč se se proste metode „legalnega reda“, bili učitelji poznejšnim učenim „sistematikom“, prav tako bi prvi učitelji na slovenski pravni akademiji predavajoč imeli iz početka prostejšo metodo „legalnega ali zakonovega reda“ in gladili bi tako pot poznejšnim strokovnjakom, ki bodo svoja predavanja osnovali na znanstveni podstavi „sistematiške metode“.

Tu zavrnil bi rad mimogredé vsaj jeden ugovor, ki se je oglasil pred kratkim zoper ustanovitev slovenske pravne akademije; rekel je nekedo, kakor je bilo čitati po časopisih, po besedi: „Es fehlt hiezu an allen litterarischen und wissenschaftlichen Vorbedingungen!“ Znam, da onega, ki je to izrekel, ne prepričam, niti pridobim za slov. pravno akademijo; tega tudi ne nameravam; a vidi se mi, da ta izrek ne kaže dokaj razuma za zgodovinski in naravni razvoj znanostij in znanstvene literature v raznih jezikih. Po tem nazoru smeli bi za nas misliti na višja učilišča le tedaj, kedar bi bile posamezne discipline znanostij uže razvite in bi imele bogato literaturo! Literature znanstvene pa ni moči preje dobiti in znanosti se tudi preje ne morejo razvijati, dokler se ne gojé „ex professo“ na učiliščih, njim posvečenih, ergo — Slovencem po tem nazoru ni nikedar misliti na višjo znanstveno izobraženost v svojem jeziku! To je menda pač pravi in pravcati „circulus vitiosus“, s katerim se da tudi dokazati, da Slovencev na svetu treba ni. A zakaj bi se moralo to uprav za nas drugače goditi, nego li nas uči zgodovina, da se je godilo drugod? Ali je znabiti nemški jezik prejšnje veke, ko so se gradila vseučilišča po Nemškem, imel uže svojo znanstveno literaturo? Kaj se ni še v prejšnjem stoletji med drugim tudi pravna znanost na teh učiliščih preda-

vala v tujem, — latinskem jeziku? Niso li dotični učenjaki pisali svoja učena dela tudi v latinščini? Še-le pozneje prišla je tudi pri nemških učenjakihi v tem opiljena nemščina v čast in veljavo, in na uže obstoječih učiliščih začela se je počasi razvijati tudi nemška znanstvena literatura. Tak je tudi naravni tek! Najprej dobivajo naj znanosti svoje zavetišče, kjer se bodo gojile, in sad tega bode znanstvena literatura. Tako je bilo drugod, tako bode tudi pri nas in četudi bode naša znanstvena literatura skromnejša, zadoščevala bode našim potrebam. Saj ni treba, da bi naši mali narod v tem pogledu tekmoval z mogočnimi Nemci, in naši pravni akademiji tudi ne bo sile meriti se s pravno fakulteto Dunajskega vseučilišča; ona bode služila največjim potrebam Slovencev in da bode na to stran zadoščevala, za to prepušča naj se skrb slovenskemu pravniskemu stanu.

Razvil sem Vam tako — cenjeni tovariši — svoje nazore o slovenski pravni akademiji, kakeršna je po mojem mnenji uže sedaj možna in izvedna in za kakeršno bi se bilo Slovincem za sedaj potegati; ako dobimo takšno akademijo, potem smo dosegli veliko in kedar bi takó osnovana akademija dokazala svetu svoj zdrav obstoj in svojo znanstveno veljavo, potem bi lahko stopili korak dalje ter zahtevali popolne pravne fakultete z vsemi osmimi semestri.

Jeden nedostatek bi pač imela taka pravna akademija, kakor tudi poznejšnja popolna pravna fakulteta, nedostatek, da na njej ne bode moči dobiti naslova doktorstva, nego bi morali vsi oni, ki hrepené po njem, hoditi na vseučilišča. Ta nedostatek pa so imele tudi zgoraj omenjene bivše pravne akademije in odpraviti ga ni moči; kajti podeljevanje naslova in stopnje doktorstva je najznamenitejša in izključilna pravica vseučilišč, in take pravice ni moči podeliti nepopolnim pravnim akademijam. V tem pogledu bi bilo moči doseči jedino le to, da bi se oni semestri, ki bi jih kedo poslušal na slovenski pravni akademiji, šteli tako, kakor da jih je poslušal na vseučilišči; stroge izpite pa bi moral vsakedor delati na vseučilišči.

Toliko o slovenski pravni akademiji, kakeršno si mislim jaz. Tem svojim nazorom nikakor ne pripisujem merodavne veljavnosti; izpregovoril sem o vprašanji le zagadelj, ker se je s Svetčevim predlogom postavilo nekako na dnevni red in ker je

treba naši dotični želji dati kolikor moči konkretno obliko; na same načelne predloge brez konkretne podloge se bodo pač težko ozirali odločilni krogi; treba jim je pa pokazati, da ne zahtevamo nič nemožnega in da imajo take pravne akademije uže zgodovinsko podlogo. Narisal sem Vam, cenjeni tovariši, samo splošno podobo naše bodoče pravne akademije, ne da bi se spuščal v podrobnosti in posameznosti; v to sedaj še ni prišel čas. Tudi se nisem oziral na finančialno stran tega vprašanja, ker to ni skrb in dolžnost slovenskega razumništva, nego državne uprave.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Poškodbe na lici pomenljive so v sodno-zdravniškem pogledu osobito zaradi dveh nasledkov, katera čestokrat za njimi ostaneta. V čislih imamo namreč s k a z o ¹⁾ in izgubo (oziroma oslabljenje) zvrševalne (funkcijske) zmožnosti čutil na lici. Na skazo oziramo se sosebno pri ženskem spolu, pri katerem moramo uže grde zarastice, ostavše po poškodbah, čestokrat oznameniti za očitvidno skazo po smislu zakonovem. Ne glede na velikost takih zarastic, merodavne so pri takem presojanji individuvalne razmere in oznamenili bomo gotovo težje zarastice na lici stare ženice za posebno skaženje, nego pri mladi deklici, kateri je čestokrat lahko vsa njena bodočnost zavisna od nepokvarjenega lica. Opomniti je še, da se uprav deklicam čestokrat prizadenejo poškodbe z izrecnim namenom skaziti jih, v velikih mestih n. pr. maščujejo se ženske sosebno čestokrat tako, da polijejo obraz nasprotnici z žvepleno kislino, poškodba, za katero skoraj redno pride najgroznejša skaza obraza.

Odveč bi bilo omenjati, da je smatrati izgubo n o s ú za očitvidno skazo, ker v gotovih slučajih nastopi uže zdatna skaza, ako se je le oblika nosu izpremenila, da se je namreč zaradi razdrobljenih nosnih kostij udril nos i. t. d.

¹⁾ *Verunstaltung.*

Pri poškodbah na očesi je prav tako imeti v čislih ostavšo skazo, kakor tudi oslavljenje vida, in oboje lahko nastane ne le samo po popolni izgubi jednega zrkla¹⁾, nego čestokrat tudi zaradi zarastic na roženici in pa po poškodbah postranskih očesnih ustrojev, osobito trepalnic. Po udarci na oko nastane navadno krvna podplutba v očesni vezni kožici²⁾, razpoči lahko tudi roženica³⁾, čestokrat pretrgajo se pa tudi notranje kožice očesne: šarenica⁴⁾, žilnica⁵⁾, mrežnica⁶⁾.

Izmed poškodb ušesa je najprvo omenjati izgube uhlja⁷⁾. Pri nas pripeti se jako redkokedaj, da bi pri tepežih kedo odgriznil drugemu uhlj. Hofmann je tri take slučaje opazoval in vsikedar oznamenil je poškodbo sicer za „težko“ po smislu § 152. kaz. zakona, a izjavil se je ob jednom, da pokaženja ni smatrati kot očitvidnega po smislu § 156 a kaz. zak., ker se lahko z lasmi zakrije in ker izgube uhlja vender ni staviti v jedno vrsto s primerljeji očitvidne skaze, ki so navedeni v § 156 a in tudi ne z drugimi težkimi posledicami poškodb, katere sosebno naglaša ist paragraf. Tej razlagi se je vselej pridružilo tudi sodišče in da je bilo tako pravo, dokazalo se je najbolj nekoč, ko se je še-le v razpravi pokazalo, da dotičnik nima tudi drugega uhlja, ker ga je bil enakim načinom uže poprej izgubil. Za slušanje je uhlj vsekakor le postranskega pomena, in tako je umevno, da, če se izgubi, ni govora o izgubi sluha, še manj pa o trajnem oslavljenji tega čuta.

Ozirati se je čestokrat na motenje sluha, ki je nastalo po udarci na obušesje⁸⁾ in v čislih imamo tukaj razpoke bobniča⁹⁾ in hromoto slušnih živcev. Razpoke bobniča, nastale po udarci, nahajajo se največkrat v obližji kladveca, krožne so ali jajaste ter imajo ostre krvave robove. Razlikovati jih je moči samo iz početka od prebojnih ran, nastalih po gnojenji. Ozdravijo se navadno v nekoliko tednih in le redkokedaj nastopi pri njih gnojno vnetje, a tudi sluh, ki je bil iz početka navadno jako oslavljen, povrne se povse, razun če se je po hudem pretresu labirinta vnelo notranje uho¹⁰⁾; na to namreč čestokrat lahko ostane naglušnost¹¹⁾.

¹⁾ Augapfel, bulbus. ²⁾ Conjunctiva. ³⁾ Hornhaut. ⁴⁾ Regenbogenhaut. ⁵⁾ Aderhaut ⁶⁾ Netzhaut. ⁷⁾ Ohrmuschel. ⁸⁾ Ohrengegend. ⁹⁾ Trommelfell. ¹⁰⁾ Mittelohr, ¹¹⁾ Schwerhörigkeit.

V sodno-zdravniškem oziru so lahko pomenljive tudi poškodbe ustnic, kakor časih tudi gre za označenje pri izgubi zob, ki so bili izbiti z raznoličnim topim orodjem. Vsaj pri zadnjem vprašanji pa se težko odločimo za očitvidno izpačenje; gre namreč tu le prav redkokrat za izgubo cele vrste zob, a vrhu tega je moči takšno izgubo nadomestiti primerno lahko umetnim pôtem.

B. Poškodbe na vratu.

Goli udarec na jabolko, ki je prepreženo s čutnicami, lahko uže prouzroči smrt zaradi čoka ali zaradi krča glasotvornic; toliko lažje se to pripeti, ako je bilo jabolko jako obtolčeno ali celo zmečkano. Da bi se jabolko po udarci ali padci prelomilo ali zlomilo, pripeti se jako redko, a vender je tudi to možno. Tudi prelomi jezikove kosti zvrše se lahko po drugih silah, a ne samo, ako dotičnika daviš. Poškodbe jabolka in jezikove kosti prištevamo nevarnim poškodbam, ker vsikedar, sosebnó pri prvih, zabrekne kaj lahko sluznica in na to se dotičnik zaduši, ako ni takoj zdravniške pomoči. Ločitve sklopnine dušnika nastanejo navadno samo po izredni sili. Gurlt našel je v literaturi samo malo takih slučajev, ki so pa razun jednega vsi s smrtjo končali. Tope sile, ki zadenejo neposredno tilnik, lahko pretresejo hrbtenjačo ali jo celo zmečkajo (obtolčejo), ne da bi bila poškodovana hrbtenica; a zadnje poškodbe, kakor tudi to, da bi se vratni vretenci zlomili ali izvinili, pripete se pa vender-le navadno tako, da sila vpliva posredno, torej po udarci na glavo, ali tako, da je velika teža padla na dotičnika itd. Gledé ureznin na vratu povedano je bilo potrebno uže pri pogovoru o samomoru; ob ubodlinah omenjati bi bilo še to, da mogó, ne oziraje se na poškodbe dihal in večjih obvratnih žil, sosebnó važnost dobiti takrat, kedar so osamelo ločeni obvratni živci.

C. Poškodbe na ogrodih.

Neprimerno največkrat zlomijo ali vsaj nalomijo se rebra po uplivu topih sil na ogrodi¹⁾. Kedar je bila sila jako velika ter je uplivala na cele ogrodi, najdeš nemalokedaj zlomljena rebra ob celi strani, da, še celo ob obeh straneh. Rebro se lažje

¹⁾ *Brustkorb, Thorax.*

ali težje zlomi in to zavisi od večje ali manjše šibkosti kosti. Znano je, kako lahko se zlomijo rebra starejšim ljudem, tu najmanjši sunek časih zadoščuje, a opazovalo se je, da so bili otroci preko ogrodij povoženi, da so pri tem celo pluća razpočila, da se pa rebra niso zlomila. Kedar so rebra sama zlomljena, zarastejo se navadno jako hitro brez posebnih posledic; drugače pa takrat, ako je prelom zajedno natrgal pogrodno mrenico¹⁾, ali ako so bila pluća poškodovana.

Da zaradi hude sile počijo prsni ustroji, to se ne pripeti tako redko, sosebnost vidimo to večkrat na plućah in sicer sosebnost na njih vnanjih delih; a tudi srce raztrga se dostikrat, zna se pa, da treba za take učinke jako zdatnih vnanjih uplivov, razen takrat, kedar, kakor n. pr. pri vnetji srca, lahko ustroj poče brez vnanjega upliva ali pa zaradi uprav neznatnega. Ako poče srce, nastopi vsikedar takoj smrt; isto velja tudi za pluća, ako so se raztrgala, samo da tu dotičnik še lahko večkrat nekaj časa živi in to takrat, ako niso bile slučajno zajedno poškodovane večje žile, ali ako so bila pluća na ogrodi prirastla.

Ubodline na prsiah, zlasti v obsrčji²⁾, nahajajo se pogostem, pripeti se pa često, da v prsi naperjen sunec ne prodere ogrodij, ker je dotično bodalo zadelo na kost ali pa zdrknilo ob njej. Pri prebojnih ubodlinah v ogrodi gre zajedno za poškodbe pluć ali srca ali pa večjih žil. Ubodline v pluća provzročijo takoj, ne glede na to, da prodere zrak v prsno duplino, več ali manj zdatno krvavenje iz prizadetih plućnih žil; zajedno izkašlja dotičnik tudi krv. V trenutku zavisi nevarnost za življenje od tega, koliko žil in katere so bile prizadete, ker nevarnost tiči uprav v tem, da dotičnik lahko izkrvavi. Velevažen pomen pri plućnih ubodlinah ima tudi to, so li bila dotična pluća sploh, zlasti na prizadetem mestu prosta, ali so bila na ogrodi prirastla, ker tu ne prodere lahko zrak v duplino in tudi pluća mogó delovati še nadalje. Ubodline v srce smatrati je za najbolj smrtnonevarne poškodbe, iz katerih navadno takoj nastopi smrt. Urok taki nagli smrti pa ni vselej izkrvavenje, nego to, da je gibanje srca ovirala kri, ki je v osrčnik izstopila in se takoj sesedla. Kako naglo da nastopi smrt po poškodbi srca,

¹⁾ *Brustfell.* ²⁾ *Herzgegend*

to pa zavisi od hitrosti, s katero je izstopila kri iz uboda, ta hitrost pa je zopet zavisna od velikosti uboda, od smeri prebodne cevi v srce in od tega, sta li bila po ubodu otvorjena oba srčna prekata, odnosno pridvorji¹⁾ ali pa samo jeden izmed njih. Ni treba torej, da bi se moral vsak, kedor je bil prizadet v srce, takoj zgruditi, in lahko si misliš, kako da je mogel dotičnik v gotovem slučaju še nekaj časa hoditi ali kako delo zvršiti. Vse to bode pa tem lažje, ako ni bilo prebojne srčne rane, a niti tu ni, da bi moral dotičnik umreti zaradi poškodbe.

Tudi za strelne poškodbe srca velja vse to navedeno. Ker pa take poškodbe navadno prodero tudi protivno srčno steno, nastopi za njimi navadno takoj smrt. Da je pa tudi s takimi poškodbami moči storiti še nekoliko stopinj, to uče gotova opazovanja na živalih.

Prepono²⁾ poškodovati je moči od prsne ali pa trebušne dupline. Da bi bila jedino le prepona poškodovana, to zgodi se pač redkokedaj, kakor tudi, da bi počila prepona; da počí, v to treba pač hude sile, a tedaj so poškodovani navadno tudi drugi ustroji. Nevarne so take poškodbe sosebno zategadelj, ker lahko izstopi trebušni drob v prsno duplino in se na to drob lahko zamede.

D. Poškodbe na trebuhu.

Da nastopi po pretresu trebuha čok, da se po udarci ali drugih silah raztrgajo velike trebušne žleze, o tem je uže bil govor. Razmerno malokedaj nahajajo se razpoke želodca ali črev, a tem lažje se pripeté, čim bolj so čreva napolnjena z raznimi plinovi ali drugotnimi vsebinami.

Osamljene poškodbe sečnega mehurja, rekše razpoke njegove pripeté se le redkokrat, večkrat pa jih zapazimo zajedno s poškodbami medenice, kedar je bila zmečkana. Da napolnjeni mehur lahko počí, ako se nanj krepko sune ali udari, umevno je povse. Prebojne trebušne rane mogó provzročiti smrtno nevarnost bodisi zaradi nastopnega krvavenja iz večjih žil ali krvnatih ustrojey, bodisi zaradi naslednjega vnetja potrebušne mreine in sploh poškodovanih delov drobú.

¹⁾ Vorhof. ²⁾ Zwerchfell.

Poškodbe mastnega črevesa (danke), ki bi bile uprav nalašč storjene, so pač veleredke. Hofmann pripoveduje, da je kmet ljubimca svoje žene z več drugimi pričakoval v kamnolomu ter mu potem s kamnom precej debel kolec v zadnjico¹⁾ (mastinkovo odprtino) zabil. Poškodovanec se je iz početka sramoval o tej nezgodi govoriti, in tako odstranil mu je še-le čez nekaj dnij ranocelnik dotični kolec.

¹⁾ *After.*

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K uporabi dv. dekr. z dne 29. majnika 1845, št. 889 zb. pr. zak. — Izločitna tožba?

I.

V pravdi Antona M. proti Franu Š. zaradi pripoznanja, da je poplačana dota, je m. del. okrajno sodišče v Lj. ugodilo tožbeni zahtevi: Doto, katero je Marija M. svojemu zakonskemu možu Antonu M., to je tožitelju, prinesla, je Anton M. Mariji M. vrnil in zatorej nima Marija M. proti Antonu M. nikake tirjatve več na doti; toženec Fran Š. je dolžan da to pripozna in da odjenja od eksekucije gledé te poplačane dote zaradi svoje tirjatve 9 gld. 30 kr. iz rabsodbe z dne 10. maja 1887, št. 11866, i. t. d. — Razlogi: Toženec ugovarja, da tu manka aktivne tožbene legitimacije; a ta ugovor ne velja, ker se tožitelj brezdvomno lahko smatra žaljenega v svoji pravici do pripoznanja da je poplačana dota, katero teži toženec javno prodati, in je zatorej tožitelj upravičen tu tožiti po smislu dv. dekr. z dne 29. maja 1845, št. 889 zb. pr. zak. Trditev tožiteljeva, da je on svoji zakonski ženi doto, katera je v eksekuciji, pred tremi leti v gotovini vrnil in sicer nekóč s 500 gld., potem pa ostalih 100 gld., opovržena je po izpovedih prič, katere ničesar ne vedó o povračilu v gotovini in v teh delnih zneskih. Pač pa so priče poistinile, da je tožitelj Anton M. kupil od Frana I. zemljišča za 583 gld., katere je tudi plačal, in da je ta zemljišča svoji za-

konski ženi Mariji M. na njeno prošnjo prepustil na mestu plačila na račun njene dotne tirjatve v znesku 600 gld. proti njemu. Nadalje ni prerečena tožiteljeva trditev, da je on stroške za napravo pogodbe založil za svojo ženo na račun njene dote z zneskom, kateri je večji od zneska, ostalega od dote po poplačanju kupnine za zemljišča. Vprašanje je torej, ali je po tem načinu plačila preminola dotna tirjatev njegove zakonske žene pravoveljavno. Toženec ugovarja, da bi povračilo bilo samo tedaj pravoveljavno, ako bi se bil o njem spisal notarski zapis, češ, da povračilo obsega prenaredbo ženitne pogodbe in da se ta more izvršiti le na ta način, na kakeršen je bila poprej ženitna pogodba sklenjena. Gledé na ta ugovor pa je imeti pred očmi, da po vsem, kar kažejo akti, ni se zapisala ženitna pogodba med tožiteljem in njegovo zakonsko ženo v obliki notarskega zapisa, nego da je tu govor ob ustanovitvi dote brez notarskega zapisa, a z izročitvijo dotnega predmeta, torej ob ustanovitvi dote, kateri ne pristojá ućin po § 1218. obč. drž. zak. Zategadelj izvajanje toženćevo, da bi povračilo dote moralo imeti obliko notarskega zapisa, za ta slučaj gotovo ni pravo, uže zaradi tega ne, kar se je povedalo. Toženec snuje svojo trditev, da bi povračilo dote moralo imeti obliko notarskega zapisa, tudi iz mnenja, da je povračilo pravno dejanje, katero spada pod določbo zakona z dne 25. julija 1871, št. 76 drž. zak. in sicer pod določbe lit. *b* in *c* § 1. tega zakona. To mnenje pa je tudi pogrešno, ker se povračilo dote in potrdilo tega ne nahaja med pogodbami in pravnimi dejanji, katera so navedena v § 1. lit. *b* in *c* rećenega zakona in ker ni dopustna uporaba zakona po analogiji, gledé na to ne, da zakon izjeme določa. Po vsem tem je torej smatrati kot dokazano, da dota, katera je v eksekuciji, je res uže poplačana in bilo je zatorej ugoditi tožbeni zahtevi.

Višje dež. sodišće v Gr. pa je z odloćbo z dne 12. febr. 1890, št. 622 na apelacijo toženćevo prvosodno razsodbo predrućailo, tožbeno zahtevo namreć odbilo iz naslednjih *r a z l o g o v*: Najprvo je pretehtati, je li utemeljen ugovor toženćev, da tožitelj ni legitimovan za le-to tožbeno zahtevo. Izrećeno je v § 311 obč. sod. r. in v resoluciji z dne 14. junija 1784, št. 306 zb. pr. zak. načelo, da je tožitelju na izvoljo dano, će hoće oznameniti tista dobra eksekutova, iz katerih bi se rad plaćal. To načelo obveljati mora tudi za eksekucijo privatnih tirjatev. Naćela državljanskega

zakonika za cesijo imajo moč tudi za eksekutivno zdražene privatne tirjateve. Ako privatna tirjatev prestopi v last tretje osebe, bodi si z voljo upnikovo ali pa proti njegovi volji, onda imamo odstopno pogodbo po § 1392. obč. drž. zak., in tako pristojna odstopljenemu dolžniku po § 1396. obč. drž. zak. pravica, da svoje ugovore zoper odstopljeno tirjatev v veljavo spravi; pravice zdražiteljeve, odnosno cesijonarjeve so po § 1394. obč. drž. zak. gledé odstopljene tirjatve iste, kakeršne so eksekutove, odnosno cedentove. Vse to pa velja samo za tedaj, kedar odstop uže obstane, odnosno kedar se zasežena tirjatev pritrdi zdražitelju, — a tega tukaj ni. Dolžnik ni upravičen braniti, da bi se ne odstopila tirjatev bodi si po pogodbi ali pa siloma po sodni prisoditvi, in prav tako nima pravice, da bi smel izpodbijati proti izvrševalcu posilno dražbo privatne tirjatve, katero je baje uže plačal. Dv. dekreta z dne 29. majnika 1845, št. 889 zb. pr. zak. na ta slučaj ni uporabljati. Ako je v §-u 3. tega dv. dekreta govor o tistih osebah, katere se smatrajo žaljene »v drugačnih pravicah« (protivje lastnine in posesti), onda je tu moči umeti zgol materialno-pravno podstavo teh »drugačnih pravic«. Takšnega prekrška prava pa tu ni najti, ker ostajajo tožitelju pridržani še vsi ugovori zoper bodočega zdražitelja glede na zdraženo tirjatev. Zvrševalec tudi ni glede te tirjatve pridobil si še nikakeršnih pravic, nego je le rabil brezdvomno svojo eksekucijsko pravico in po § 1305. obč. drž. zak. za to ne ostane odgovoren. Sedanja tožbena zahteva ne snuje se iz nobenega, v § 859. obč. drž. zak. ustanovljenih temeljev osebnim stvarnim pravicam; in tako tudi ravnanje zvrševalčevo ne obsega hvalisanja po § 66. obč. sod. r., kar pa je brez pomena, ker tožitelj ne toži »ex diffamari«. Zategadelj je tožbeno zahtevo odbiti in ni moči niti smeti presojati še vprašanja, je li dotna tirjatev Marije M. res uže preminola ali ni, zlasti ne, ker bi se s tem lahko predsojalo pred kako bodočo razsodbo, ako bi tožitelj kot dolžnik proti bodočemu zdražitelju zadevne dotne tirjatve ugovarjal po smislu § 1396. obč. drž. zak., da je tirjatev ta preminola. Apelaciji tožencev je torej bilo ugoditi in izpodbijano razsodbo predrugčiti.

Na revizijo tožiteljevo je najvišje sodišče z odločbo z dne 14. oktobra 1890 št. 10477 potrdilo odločbo druge inštanice, sklicujoč se na njene, pravo primerne razloge.

II.

Okrožno kot trgovsko sodišče v A. je z odlokom z dné 17. decembra 1889, šte. 10.940, dovolilo Josipu V. za tirjatev 1150 gld. eksekutivno rubežen proti Barbari K. in poprosilo je deleg. okrajnega sodišča v A., da jo zvrši. Zvršilo jo je tako, da je v stanovanji Ivana Š., kjer je eksekutica, njegova mati, kot užitarica prebivala, ko njega ni bilo doma, zatvorjeno skrinjo, do katere je ključ sabo imel, dalo otvoriti po kovači in vzelo 219 gld. 10 kr. denarja iz nje, ako tudi je Ivan Š., povrnivši se v tem domov, ta denar proglasil za svojo lastnino. Deleg. okrajno sodišče v A. je zapisnik, predložen o tem zvršilu, vsprejelo k sodišču in dalo to na znanje strankama, kakor tudi Ivanu Š.

Proti temu zvršilu je Ivan Š. podal pritožbo in višje deželno sodišče je to zvršitev eksek. odjema zrušilo in deleg. okrajnemu sodišču ukazalo, da, kakor hitro ta naredba zadobi pravno moč, stori potrebno, da se eksekutivno vzeti denar Ivanu Š. zopet vroči. Razlogi: Z odlokom okrožnega kot trgovskega sodišča bil je po obsegu eksekucijske prošnje eksekutivni odjem dovoljen le gledé tistih premičnin Barbare K., katere je ona posedovala; deleg. okrajno sodišče v A. pa je eksekutivno vzelo tudi vsoto denarja 219 gld. 10 kr., katera se je nahajala v zaprti skrinji, do katere je ključ imel v svoji posesti pritoževatelj Ivan Š., lastnik hiše šte. 45 v N., v kateri se je ta eksekucija vršila in v kateri ima eksekutica le pravico bivati. Po navedbah pritožbe je skrinjo odprl nevpričo Ivana Š. kovač, katerega je bil privedel zastopnik zvršiteljev brez privolitve sodnega zvrševalca. Ker je v tem domov se povrnil Ivan Š. in proglasil ves vzeti denar za svojo last in tudi izjavil, da, kjer se je eksekucija zvršila je njegovo stanovanje, onda je v tem spoznati odpor po smislu § 4. dvor. dekr. z dné 29. majnika 1845, šte. 889 zb. pr. zak., in zaradi tega ni bilo smeti zvršiti eksek. odjema tega denarja.

Proti tej odločbi podal je zvršitelj Josip V. ničnostno pritožbo, naglašujoč zlasti to, da se pritoževalec Ivan Š. ni protivil oni zvršitvi eksek. odjema, nego je le svoje lastninske pravice do vzetega denarja dal zapisati v zapisnik o tej eksekuciji in da bi ta eksek. odjem bilo zrušiti le po § 3. dvor. dekr. z dné 29. majnika 1845, št. 889, zb. pr. zak., jedino le po pravni poti, po izločitni tožbi, nikakor pa ne na golo pritožbo Ivana Š.

Najvišje sodišče je z odločbo z dné 7. majnika 1890, šte. 5221, zavrlo to ničnostno pritožbo zlasti glede na to, da iz okolnostij, v katerih se je odjem vršil in iz nadaljnega ne izhaja, da bi vzeta gotovina bila v posesti eksekutice in gledé na to, da Ivan Š. ni le pri zvršitvi eksekucije te gotovine proglasil za svojo lastnino, nego tudi — kakor Josip V. sam pripoznava v svojem odgovoru na izločitno tožbo, katero je bil Ivan Š. v tem vložil — zavaroval se zoper odjem gotovine; tako da se torej v pritožbo vzeta odločba višjega dež. sodišča povse vjema s propisom § 4. dvor. dekr. z dné 29. majnika 1845, št. 889 zb. pr. zak.

b) Odškodba po § 339. obč. drž. zak.

»Slov. Pravnik« iz l. 1889 priobčuje na str. 51. praktičen slučaj, v katerem se je pravomočno spoznalo, da je I. H. zadnji dejanski posestnik vrb in orehov, katere je zasadil in gojil na zemlji podobčine L., in da so ga občani, posekavši in prodavši to drevje, motili v tej zadnji dejanski posesti.

Na podlogi te pravde vloži I. H. tožbo zoper iste občane, kateri so mu ono drevje posekali in prodali, zahtevajoč odškodbe za vrbe 100 gld., a za užitek orehov l. 1888. znesek 10 gld.

Prvi sodnik je tožitelju z razsodbo z dne 1. dec. 1889, št. 11.214, na podlogi § 339. obč. drž. zak. priznal pravico do odškodbe in tožence obsodil v plačilo provzročene škode pri užitku za l. 1888, in sicer za orehe samo 4 gld., a za vrbe samo 1 gld. 74 kr., oziroma 6 gld. 20 kr., kar je zavisno od dopolnilne prisege za kakovost in kolikost vrbovega kolja.

Višje dež. sodišče je na apelacijo obeh strank z razsodbo z 20. marcija 1890, št. 1545 odločilo, da morajo toženci tožitelju plačati škodo, ker so dne 14. dec. 1887 posekali na občinskem pašniku v L. 33 vrb, a le v znesku 20 gld., potem plačati škodo, ker so v isti dan posekali 8 orehov, a le v znesku 68 kr., torej vkupe 20 gld. 68 kr. in četrti del na 100 gld. 16 kr. odmerjenih pravnih stroškov v znesku 25 gld. 4 kr. ter četrtino na 8 gld. 98 kr. odmerjenih stroškov aplacije z 2 gld. 24¹/₂ kr.; kolikor tožba več zahteva, se je odbilo. Razlogi: Uže prvi sodnik je po pravu utemlil dolžnost tožencev, da morajo odškodovati tožitelja, in sicer

s § 339. obč. drž. zak., po katerem sme, kedor je v posesti moten, zahtevati, da se mu povrne škoda, kolikor je dokazati more. Gledé na to določilo je pa popolnem vsejedno, da pripada zemljišče, na katerem so stala posekana drevesa, kot del parcele 255 k vložku 162 kat. obč. L., kateri je zemljeknjižno na kraj L. prepisan, kajti tu ne gre za to zemljišče, njegovo last ali posest, nego le za povračilo škode, tožitelju prouzročene s posekanjem drevja na tem zemljišči; v posesti tega drevja ohranil se je tožitelj po razsodbah višjega in najvišjega sodišča nasproti istim tožencem. Samooblastno sekanje drevja, in s tem je priznано bila posest motena, zavezuje tožence, katere je smeti po § 339. obč. drž. zak. celo siliti, da postavijo stvari v poprejšnji stan, vsaj v popolno povračilo vrednosti drevja; to vrednost je pa tožitelj zahteval le za vrbova drevesa, a gledé orehovih dreves je zadovoljen, ako mu je odškodovan l. 1888. izgubljeni užitek od njih. Ni moči torej pritrditi mnenju prvega sodnika, da ima tožitelj škodo le v izgubljenem užitku vrbovih dreves in le za toliko časa, dokler se tožitelju ne dokaže, da mu ne pristojata pravica, katero je zvrševal kot dejanski posestnik. Res je v pravdi zaradi motene posesti za tožitelja spoznana zaščita posesti le začasno in le tako dolgo, dokler se zoper njega ne dokaže močnejša pravica, in če bi bilo le-to, onda bi zanj ne bilo nobenega razloga več, da ohrani odškodnino, v katero so toženci sedaj obsojeni. Denašnji toženci ne morejo ugotoviti takšne močnejše pravice zoper tožitelja, ker niso po zakonu legitimovani zastopniki kraja L. kot zemljeknjižnega lastnika dotičnega zemljišča in niso dokazali, da so vsi upravičeni udeleženci pri tej imovini kraja L. ali pa vsaj pooblaščeni zastopati vse udeležence. Dokler tega ne dokažejo, smatrati jih je kot osebe, katerim do dotičnega zemljišča in tam bivših dreves ne pristojata nobena, sosebnó pa ne močnejša pravica. Za kolikost odškodnine merodavna je sodniku le izjava zvedencev ter sodni ogled; ta dokaza je tožitelj sam navedel v repliki. Pri ogledu ni mogel tožitelj izkazati več nego 29 vrbovih štorov, zvedenca sta po meri in kakovosti štorov posekano drevje glede na lego, za tožitelja ugodno, cenila vkupe na 20 gld. in zato je bilo le toliko prisoditi, presežek tožbene zahteve za vrbe 80 gld. pa odbiti. Za posekanih 8 orehov zahteva tožitelj le 10 gld. kot izgubljeni užitek v l. 1888. in hoče dokazati s cenilno prisego, da bi bil od tega drevja l. 1888. dobil najmanj 10 mernikov orehov. Uže prvi sodnik

je dokaz s cenilno prisego po pravici smatral nedopustnim, ker ga je smeti dopustiti le za vrednost določene reči; tu pa hoče tožitelj s cenilno prisego le dokazovati možnost, da se bi bilo nekaj utegnilo dejanski zgoditi. Po izpovedih prič je dokazano, da je bila l. 1888. za orehe v L. jako slaba letina, s tem se pa očitno ne da dokazati, koliko bi se bilo od prejšnje leto posekanih dreves pridelalo. Dotično zahtevo bilo bi torej nepogojno odbiti, če bi toženci ne bili priznali, da bi tudi l. 1888. starejše orehovo drevo dalo 3 litre orehov. Z ogledom se je poistnilo, da je 7 posekanih dreves bilo čez 19 let starih; ti bi dali 21 litrov orehov, in ker sta zvedenca mernik orehov cenila na 1 gld. pripoznalo se je tožitelju 68 kr., znesek 9 gld. 32 kr. se je pa brezpogojno odbil. Da je tožitelj le po nekoliko zmagal, vzrok je ta, ker ni mogel visokosti škode dokazati in ker so toženci prerekali, da ima tožitelj sploh pravico zahtevati odškodbe; opravičena je torej prisodba le jedne četrtnine pravnih in tožiteljevih apelacijskih stroškov, a toženci morajo sami trpeti stroške svoje brezuspešne apelacije.

Na revizijo tožencev potrdilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 5. nov. 1890, št. 10502, razsodbo drugega sodnika. Razlogi: Toženci pravijo v reviziji, da se pritožujejo zato, ker se je prva razsodba v njih škodo premenila. A izrek za 8 orehovitih dreves premenil se je v korist tožencev, in tako je gotovo, da zaradi teh dreves niso revizije vložili in dotični izrek ostane nepremenjen. Za 33, prav za prav le 29 vrbovitih dreves, prisodil je prvi sodnik le izgubljeni užitek teh dreves leta 1888., drugi sodnik pa vrednost teh dreves. Ker se pa ne trdi, da je kraj L. kot lastnik zemlje, na kateri so drevesa stala, branil tožitelju posest drevja, nego je dopustil, da je s tem drevjem več let gospodaril in nekaj ga zasadil, torej ni tožitelj dolžan vzeti samo odškodbe za užitek, kateri bi v letu 1888. od navedenih dreves dobil, nego upravičen je od tožencev, kateri so ga s samooblastnim in neopravičenim posekanjem teh dreves oškodovali, zahtevati, da stvar v prejšnji stan postavijo, a ker to ni možno, da povrnejo vrednost dreves. Drugi sodnik je to po zvedencih spoznano vrednost prisodil, in bilo je torej to razsodbo potrditi. Prav tako je bilo potrditi izrek viš. sodišča o stroških, kajti čeprav se je tožitelju od zahtevanih 110 gld. spoznalo le 20 gld. 68 kr., to je vender uvaževati, da so se toženci upirali proti tožiteljevi zahtevi odškodbe, v načelu, in to vprašanje, sme li tožitelj

sploh kaj zahtevati odškodbe, provzročilo je največ pravnih spisov. Utemeljeno je torej v določbi § 25. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69 dr. zak., da se tožitelju prizna $\frac{1}{4}$ sodnih stroškov prve in druge inštanice. Revizijsko pritožbo je bilo torej odbiti in razsodbo viš. sodišča potrditi.

c) Dokazovatelj v večni spomin mora začasno trpeti nasprotniške stroške. Določila pravne novele o stroških veljajo sploh za vsako sporno postopanje, ne le za kontradiktorno.

Na prošnjo Marije J. proti Ludviku R. bilo je zaslišanje prič v večni spomin. Zastopnik Ludvika R. je zahteval povračila intervencijskih stroškov in okrajno sodišče na B. jih mu je pripoznalo tako, da mu jih mora Marija J. plačati v 14 dneh pod eksekucijo. Razlogi: Marija J. sama navaja, da je že vložila tožbo proti Ludviku R., tako da je bil ta opravičen privzeti si svojega pravnega zastopnika k temu dokazovanju. Nadalje izhaja iz določbe § 193. obč. sod. r., da mora dokazovateljica sama trpeti stroške pripuščenega dokazovanja, k tem stroškom pa vsekakor spadajo tudi stroški za intervencijo zastopnika nasprotnikovega. Ni pa utemeljeno, če dokazovateljica hoče, da naj bi se intervencijski stroški odmerili in pripoznali stoprav z odločbo glavne pravde, ker še ni gotovo, čeprav pravda že teče, da bode še naprej tekla, kajti dokazovateljica ne trdi, da je položila po nalogu tožbeno kavicijo ali storila naloženo si ubožno prisego, in ker je tudi za tedaj, če bi se pravda nadaljevala, vendar le negotovo, bode li porabljen zapisani dokaz. Pomisliti je konечно, da je postopanje za dokaz v večni spomin samostojno in da je v njem tudi odločiti zaradi stroškov nezavisno od glavne pravde, dokazovateljici pa je seveda odprto, da išče povračila stroškov v glavnem sporu.

Na rekurz Marije J. je višje dež. sodišče v Gr. z odločbo z dne 3. sept. 1890, št. 8588 potrdilo prvosodni odlok glede na to, da se o prošnjah za dokaz v večni spomin po smislu dvor. dekreta z dne 27. septembra 1784, št. 341 zb. pr. zak. ne ujava obravnava, da je torej intervencija dokazovalčevega nasprotnika pač potrebna v obrano njegovih pravic, tako da so tu narasli stroški potrebni, provzročeni po prošnji dokazovalčevi, in glede na razloge prvega sodnika.

Izvenredni rekurz Marije J. meni, da povračilo stroškov po pravdni noveli velja samo za kontradiktorno postopanje, da pa o takem postopanju tu ni moči govoriti, da tu ni nikake propale stranke.

Najvišje sodišče pa je z odločbo z dne 4. novembra 1890, št. 12.484 potrdilo nižjesodni odločbi. Razlogi: Po duhu pravnih novele z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. je, če se določbe §§ 24. do 26. tega zakona ne uporabljajo samo na slučaje, kedar se je vršilo kontradiktorno postopanje, nego sploh vselej v spornem postopanju, in sem spada brez dvojbe tudi dokazovanje v večni spomin. To dokazovanje je nadalje samostojno, zá-se vršeče se postopanje, in torej je tudi izreči v rešilu tega postopanja, kedo začasno založi za njegove stroške, brez kvare za pravico, da stranka, katéra jih mora založiti, svoj čas išče povračila od nasprotné stranke. V nižjesodnem izreku torej, po katerem mora pritoževalka nasprotniku povrniti stroške njegove intervencije pri tem dokazovanju, izvršivšem se zgol zaradi njene koristi, ni najti očitne krivičnosti.

d) Dovolitev rokú kot zadnjega je smatrati za odrek vsakega daljšnjega rokú po §-u 11. pravnih novele in zatorej gredo v tem slučaju stranki tudi t. zv. dobri dnevi.

Zastopnik toženčev prosil je v rednem pismenem postopanju naroka za rekognoscijo prvopisov listin, priloženih tožbi, in ta narok je bil določen na dan 21. novembra 1888.

Na prošnjo tožiteljevo pa je bil ta narok z odlokom z 20. novembra 1888, št. 53359, ustavljen in to zategadelj, ker tožitelj ni mogel predložiti dotičnih prvopisov in je bil pri dež. sodišči prosil, naj jih rekviruje od okraj. sodišča v U.

Zaradi tega je toženec, nemogoč ogledati si prvopise prilog, prosil drugega rokú za podatev odgovora in sicer do 22. januarija 1889. Ta rok pa je tožitelj, da si je bil sam prouzročil to rokovno prošnjo, dovolil le kot zadnji in deželno sodišče je le-tó potrdilo z odlokom z dne 31. decembra 1888, št. 59449.

Zoper ta odlok se je pritožil toženec. Ali njegovo pritožbo je višje dež. sodišče z odločbo z dne 11. februarija 1889, št. 4453, katéra mu je bila vročena dne 2. marcija 1889, zavrglo in sicer zategadelj, ker je po § 9. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69 drž.

zak. sodnik brezpogojno dolžan, da rok, ako ga stranka kot zadnji privoli, v odloku oznameni kot zadnji rok, ne da bi bil upravičen odločevati, ali se izjava ta privilega razmeram ali ne.

V tem pa se je tožitelju posrečilo, da si je priskrbel prvopise tožbenih prilog. Zvršil se je zanje rekognoscijski narok in toženec je dne 27. februarija 1889, pod št. 9983 podal odgovor na tožbo.

Toda tožitelj je bil vložil prošnjo za inrotulacijo spisov »ob contumaciam« de pr. 24. januarija 1889, št. 4242, katero je deželno sodišče zavrnilo.

Na pritožbo tožiteljevo je ta odlok višje dež. sodišče prenaredilo in določil se je narok za inrotulacijo spisov »ob contumaciam« zategadelj, ker se po zakonu z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. z rekurzom proti popolni ali deloviti zavrnitvi prošnje za podaljšanje roku ne zadržuje inrotulacija spisov in ker dovolitev roku kot zadnjega velja toliko, kakor odrek daljšnjega roku, tako da je na takšen rekurz uporabljati § 16. naved. zak.

Zoper to je toženec v svoji redni reviz. pritožbi poudarjal, da njemu gre 8 dnij v dobro in sicer zato, ker je, podavajoč pritožbo z dne 15. januarija 1889 zoper odlok z dne 31. dec. 1888, št. 59449, imel do 22. januarija 1889 za podatev odgovora 8 dnij, kateri mu pristojajo po dne 2. marcija 1889, kedar mu je bila vročena odločba višjega dež. sodišča, in zato se prošnja nasprotnikova za inrotulacijo spisov »ob contumaciam« kaže kot prezgodnja.

Najvišje sodišče je ugodilo tej pritožbi in obnovilo odlok prvega sodišča iz naslednjih razlogov: Po § 11. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. pristojajo stranki tedaj, kedar sodnik odreče podaljšanje roku, za sodne korake, zaradi katerih je prosil podaljšanja roku, še toliko dnij od vročenja odrekajočega odloka, kolikor jih je stranki še ostalo za vložitve rokóvne prošnje. Toženec je še v prvem roku, kateri mu je na podlogi § 8. naved. zakona bil z odlokom z dne 3. nov. 1888, št. 49445, dovoljen do 23. decembra 1888 inkl., in sicer dne 15. decembra 1888, pod št. 57858 vložil prošnjo za drug 30dnevni rok do dne 22. januarija inkl. v podatev odgovora; ta prošnja za podaljšanje roku bila mu je z odlokom z dne 31. decembra 1888, št. 59449, po zaslišanji nasprotnika sicer ustrežena, vendar le tako, da se to podaljšanje roku »zadnjič« podeli. — Če se rok dovoli kot zadnjič dovoljeni,

onda je to tako smatrati, kakor bi bil odrečen vsak daljšnji rok. — Odločba višjega dež. sodišča na pritožbo proti tej utesnitvi roku bila je tožencu vročena dné 2. marcija 1889 in imel je torej za podatev odgovora še 8 dnij od roku, dovoljenega po prvem sodniku. Zahteva tožiteljeva de praes. 24. januvarija 1889, št. 4245, za inrotulacijo spisov »ob contumaciam« kaže se prezgodnja. Toženec je v tem sub praes. 26. februarja 1889, št. 9983, torej še pred začetkom onih dobnih mu 8 dnij podal svoj odgovor.

e) **Nastop in storitev nemški sojene, a na slovenski prevedene glavne prisege.**

V negatorni pravdi Helene H. proti Josipu P., razsodilo je višje dež. sodišče v G. z odločbo de int. 7. marcija 1890, št. 1522, da je toženec le tedaj dolžan priznati prostost tožiteljčinega posestva od služnosti vožnje, ako tožiteljica stori glavno prisego: »Es sei ihres Wissens und Erinnerns nicht wahr, dass Josef und Maria P. vom Klagstage zurückgerechnet durch volle 30 Jahre Wirtschaftsführen von und zu ihrer Gartenparcelle ‚pod križankom‘ Nr. 102 Steuergemeinde Sch. auf dem über die Gartenparcelle der Klägerin Nr. 104 führenden Wege nach Bedarf ruhig, öffentlich und ununterbrochen verrichteten bez. verrichten liessen.«

Ta razsodba vročila se je obema strankama le v nemškem jeziku, če tudi se je tožiteljica pravdala slovenski.

Tožiteljica nastopi označeno glavno prisego slovenski po besedilu: »da, kolikor ve in se spominja, ni res, da sta J. in M. P. 30 let od tožbe nazaj računši spravljala pridelke z vrta ‚pod križankom‘ parc. št. 102 kat. obč. Ž. domov po kolovozi, ki drži čez vrt št. 104, in v ta namen mirno, javno in neprestano vozila ali voziti dala po imenovanem kolovozi tja in nazaj.«

Tako je Helena H. prisego pri okrajnem sodišči v R. tudi brez ovire storila. Proti odloku, ki je to potrdil, vložil je J. P. rekurz in višje dež. sodišče v G. je temu rekurzu z odločbo de int. 6. avgusta 1890, št. 5261 tudi ugodilo ter spoznalo, da J. P. naložene jej prisege ni storila, to pa iz nastopnih razlogov: Toženec J. P. je tožbi, trdeči, da je posestvo tožiteljice prosto služnosti vožnje ugovarjal, da vsaj 30 let od tožbe nazaj rabi kolovoz

po vrtu tožiteljčinem ne le za transport pridelkov vrta ‚za križankom‘, nego za vse gospodarske vožnje (Wirtschaftsfuhren), potrebne za rabo in užitek te parcele. V tem smislu je tudi višje sodišče sestavilo besedilo prisege, tožiteljci naložene. Tožiteljica je pa zanikala pod prisego le prevažanje poljskih pridelkov ter v to svrho potrebne vožnje, a s tem ni tajila rabe prepirnega kolovoza za vse gospodarske vožnje (Wirtschaftsfuhren), in tako se torej vsebina storjene prisege ne strinja z dokaznim stavkom napominane razsodbe niti po besedah niti po obsegu. Zategadelj prisege H. H. ni moči smatrati kot storjene po smislu razsodbe de int. 7. marcija 1890, št. 1522.

Najvišje sodišče je revizijskemu rekurzu tožiteljice z odločbo de int. 27. oktobra 1890, št. 7419 ugodilo ter prvosodni odlok obnovilo iz naslednjih razlogov: Vsebina prisege, katero je tožiteljica pri določenem naroku zanikavno storila, strinja se z besedilom prisege, kakeršno je sestavljeno v razsodbi višjega sodišča de int. 7. marcija 1890, št. 1522, če tudi ne po besedah, a vendar po bistvu, ker je prevažanje poljskih pridelkov izvestno tudi smatrati za gospodarske vožnje (Wirtschaftsfuhren). Ni pa nikakeršnega povoda misliti, da bi bila hotela tožiteljica storiti prisego v tesnejšem okviru, nego li jej je bila naložena in spoznana. Tudi se toženec ni pritožil proti odloku, s katerim je okrajno sodišče vsprejelo nastop prisege tožiteljčine ter pri prisežnem naroku ni ničesar ugovarjal proti besedilu prisege. Po vsem tem bilo je spoznati, da je tožiteljica sojeno si prisego pravilno storila.

Književna poročila.

Judicatenbuch des Verwaltungsgerichtshofes. Fortgesetzt von Dr. Rudolf Alter, Rath am k. k. Verwaltungsgerichtshofe. Wien 1890. Manz. Str. XXIX + 512. Cena: 4 gld. 40 kr.

S tem delom nadaljuje se nekako dr. L. Wolskijeva zbirka pravnih načel in nazorov, kateri se nahajajo v izrekih c. kr. upravnega sodišča. Obseženi so navneč v njem izreki, katere je upravno sodišče storilo v letih 1884 do uštetega 1888 v javni obravnavi ali pa po §-u 6. zakona o upravnem sodišči. Obče glaseči se naslov knjigi pa se opravičuje s tem, ker se dr. Alter nanaša do

zadnjega na vse, v isto stvarino zasekavajoče pravne stavke v judikatni knjigi dr. Wolskijevi ter s tem tudi na vse izreke v Budwińskijevi zbirki, tako da dr. Alterjevo delo podaje pregled vse judikature c. kr. upravnega sodišča. Razvrstitev snovi pa ni, kakor v Wolskijevi knjigi, leksikografska, nego drži se pota, ki je odkazan po zakonu z dne 22. oktobra 1875. Pod tri glavne oddelke: administrativne pravne reči, reči finančnega prava, postopanje v rečeh upravnega prava, — uvrščeni so pravni stavki po sistemu zakona, kateri po samezno stvarino izključilno urejuje ali jej najbolj vlada. Tako urejena knjiga, misli sestavljatelj, bode najbolj služila tistim, katerim je namenjena. In namenjena je — na prvi hip čudno — v prvi vrsti samim članom upravnega sodišča. Resno se toži v uvodu, da upravno sodišče postaje preobloženo in da se uže preveč zahteva od delovne moči posameznih referentov. Pritožeb število je od 487 leta 1877. poskočilo na 1300, število javnih obravnav od 164 na 622, a delavnih močij je vedno enakšno število. Ker so razen jednega dne vsak dan v tednu javne obravnave, je jasno, da ima vsak član sodnega dvora vsaj trikrat v tednu s temi sejami opraviti. Ostali črns pa komaj zadoščuje, da se čedalje množniši posli rešujejo. Pomočki, ki se pri drugih centralnih oblastvih uspešno uporabljajo, da se delo, nevarno za njegovo dovršenost, lažje rešuje, ne veljajo za upravno sodišče. Deliti n. pr. delo po raznosti stvarine ne gre, ker so akti in uloge strank spisane na več jezikih, da, ker se celo v vlogah strank nahajajo takšne jezikovne kombinacije, tako da je za jedno reč treba več sodelavcev. S takimi in enakimi težavami se je boriti upravnemu sodišču z njegovim velikim kompetenčnim področjem, a izpolnjeno ni z zadosti močmi. Veliko časa in truda jemlje informacija, katere pri vsakem novem delu referentu treba o stanju judikature v dotični stvari. Olajšati torej to informacijo, podati dovoljno, a vendar brzo preglednost prejudikatov, ta namen in smoter ima v prvi vrsti nova dr. Alterjeva knjiga, katere nadaljevanje z judikati iz l. 1889. in 1890. v kratkem izide.

Die Finanzen Oesterreichs von 1701—1740. Nach archivalischen Quellen dargestellt von Dr. Fr. Freih. v. Mensi. Wien, 1890. Manz. Str. XVI + 755. Cena: 6 gld.

Važna doba naših financij v prošlem stoletji se nam tu slika na podstavi golih arhivalskih virov. Po tej knjigi spoznavamo naj tedanjo finančno znanost in praktično finančno politiko, zgodovino budžeta, državnega kredita in razvoj davščin, sploh pa zgodovino habsburških deželá. Delo je izišlo s podporo znanostne akademije na Dunaji.

Državni zakonik v slovenski izdaji. (Dalje.) Kos XXXIII. Izdan in razposlan dne 27. junija 1890. 120. Razglas trgovinskega ministerstva z dne 8. junija 1890. l., s katerim se objavljajo dodatna določila k predpisom o preskuševanju in kolkovanju merskih okvirjev za drva v polenih, oznanjenim z razglasom z dne 12. avgusta 1879. l. drž. zak. št. 107). 121. Zakon z dne 15. junija 1890. l. o državnih ugodnostih, ki se dodelé deželno-železničnemu zajmu vojvodine štajerske v največinskem znesku 10 milijonov goldinarjev a. v. 122. Razglas finančnega ministerstva z dne 18. junija 1890 l., da se je vélika colnija v Spletu povzdignila v veliko colnijo I. razreda. — Kos XXXIV. Izdan

in razposlan dne 1. julija 1890. 123. Razglas ministerstev za finance in trgovino z dne 9. maja 1890. l., da se je colnija in ob enem pristanska in pomorsko-zdravstvena agentija mletska v Dalmaciji preložila iz Babinega polja v Soberski pristan. 124. Ukaz finančnega ministerstva z dne 7. junija 1890. l., da se vélika colnija v Karlovih varih pooblašča odpravljati samosvileno blago po colu 200 gld. 125. Zakon z dne 11. junija 1890. l. o prepovedi nekih zasebnih oznamenil na sodih, ki so preskusu zavezani. 126. Zakon z dne 11. junija 1890. l. o prometu sè sodi, preskušeni in v ozemlju ogerske krone, po kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru. 127. Razpis finančnega ministerstva z dne 25. junija 1890. l. o méri zagotovila za pravo vplačevanje kakega bonifikacijskega povračila pri izvozu cukra za obratno dobo l. 1890/91. — Kos XXXV. Izdan in razposlan dne 2. julija 1890. 128. Ukaz ministerstev za notranje stvari, pravosodje, trgovino in poljedelstvo z dne 1. julija 1890. l., obsegajoč delovite izpremene ministerstvenega ukaza z dne 8. decembra 1889. l. (drž. zak. št. 188) o prometu sè svinjami iz Galicije v druge dežele. — Kos XXXVII. Izdan in razposlan dne 9. julija 1890. 130. Zakon z dne 19. junija 1890. l. o časni oprostitvi od plačevanja pridobnine in dohodnine za plovstveni obrat na morji s parnicami in sè železnimi ali jeklenimi jadrenicami, ki so bile narejene v tozemstvu. 131. Razglas finančnega ministerstva z dne 23. junija 1890. l., da se c. kr. mala colnija I. razreda v Mittelwalde na Češkem pooblašča, pri vhodu zacolovati stroje tar. št. 284. in 284. (bis). 132. Zakon z dne 26. junija 1890. l. o statistiki vnane trgovine. 133. Ukaz trgovinskega ministerstva z dne 27. junija 1890. l. o izdaji novih poštih vrednostnic. 134. Ukaz trgovinskega ministerstva z dne 27. junija 1890. l., da naj se poštne v vozno-poštnem prometu plačujejo s poštami znamkami. 135. Ukaz trgovinskega ministerstva z dne 27. junija 1890. l., kako premeniti v metrično mero neko mersko določilo v ukazu trgovinskega ministerstva z dne 31. avgusta 1874. l. (drž. zak. št. 122), s katerim se je izdal začasen plovstveni in porečnopolijski red za zgoranje-avstrijski in dolenje-avstrijski kos D. nave. 136. Razglas finančnega ministerstva z dne 27. junija 1890. l., da se je ustavila colnouradna odprava pri pristanski in pomorsko-zdravstveni deputaciji v Tragetu. 137. Zakon z dne 28. junija 1890. l., kako kaznovati neposlušnost vojaškega pozovnega povelja in zapeljavo k nji. 138. Ukaz poljedelskega ministerstva porazumno z ministerstvom za notranje stvari in za finance z dne 1. julija 1890. l., s katerim se deloma izpreminjajo in dopolnjujejo določila ministerstvenega ukaza z dne 27. julija 1883. l. (drž. zak. št. 137) o logarjih politične uprave. 139. Ukaz ministerstev za notranje stvari, trgovino in finance z dne 2. julija 1890. l., s katerim se prepoveduje, uvažati ali prevažati cunje, staro obleko, stare vrvi, rabljeno perilo in rabljeno posteljnino iz Španjskega in Male Azije. — Kos XXXVIII. Izdan in razposlan dne 15. julija 1890. 140. Zakon z dne 5. junija 1890. l. o dodatnih izpremenah finančnega zakona z dne 20. maja 1889. l. (drž. zak. št. 72). 141. Zakon z dne 8. junija 1890. l. o dodelitvi podpor iz državnih sredstev za obnovitev in izvršitev vredbenih gradenj in hudourniških zgrad, katere so na Tirolskem l. 1889. bile poškodovane po povodnjih. 142. Zakon z dne 15. junija 1890. l., s katerim se dovoljujejo izjeme od izvoznih

prepovedi, za posebno rastlinje izdanih na podstavi zakona z dne 3. aprila 1875. l. (drž. zak. št. 61). 143. Zakon z dne 15. junija 1890. l. o izpremeni zakona z dne 27. junija 1885. l. (drž. zak. št. 3 od l. 1886.) o naredbah proti razširjanju trtne uši. 144. Ukaz finančnega ministerstva z dne 6. julija 1890. l., kako izvršiti zakon z dne 15. junija 1890. l. (drž. zak. št. 143) o neki izpremeni v zakonu z dne 27. junija 1885. l. (drž. zak. št. 3 od l. 1886.) o naredbah proti razširjanju trtne uši. 145. Ukaz ministerstev za notranje stvari, trgovino in finance z dne 9. julija 1890. l. o prepovedi, izvažati iz Egipta cunje in cape, ki so namenjene za trgovino. — Kos XXXIX. Izdan in razposlan dne 22. junija 1890. 146. Zakon z dne 18. junija 1890. l., da se menoma oddá nepremična državna lastnina v Inspruku. 147. Ukaz ministerstev za notranje stvari, pravosodje, trgovino in poljedelstvo z dne 21. julija 1890. l. o neki izpremeni v določilu o prometu s kladnimi svinjami iz Galicije na Prusko, podanem v ministerstvenem ukazu z dne 1. julija 1890. l. (drž. zak. št. 128).

Drobne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1890.

— (Iz kronike društva „Pravnika“). Društveni odbor imel je v svoji zadnji seji čast, da je vsprejel v društvo po smislu pravil novega člana, predsednika deželni vladi kranjski, Andr. barona Winkler-ja. Društveni načelnik je nadalje poročal, da se deželni predsednik baron Winkler živo zanima za trud društva okolo nove nemško-slovenske pravne terminologije in da je pripravljen posvetiti svoje proste moči tej društveni reči. Odbor je vzel to radostno na znanje, svest si izborne podpore, katera se tu obeta naši terminologiji, in naložil je načelniku in tajniku, da v imenu odbora razložita deželnemu predsedniku načrt, po katerem odbor sedaj vodi delo za terminologijo. Ob enem razgovarjal se je o tem, kako daleč je uže dospelo izpisovanje zakonikov za terminologijo. Ker uže koncem tega meseca poteče dotični postavljeni rok, ne da bi bilo pričakovati do tja vseh izpiskov, zato je sklenil odbor v društvenem glasilu priobčiti opomnje, katere glej spodaj. V isti seji je bilo tudi ustno poročilo o načrtu, podanem od jednega odbornika za peticijo, katero naj bi društvo do pravosodnega ministerstva obrnilo zaradi jezikovne enakopravnosti po sodnih uradih. Razgovor in sklepanje o tem načrtu se je odložilo. — Po naročilu odbora poklonila sta se dné 7. t. m. društveni načelnik in tajnik deželnemu predsedniku baronu Winkler-ju zahvalit ga za pristop v društvo ter za obljubljeno podporo pri sestavi društvene terminologije. Deželni predsednik je pohvalil razloženi mu načrt ter zagotavljal, da mu bode posebno veselje sodelovati pri tem važnem začetku, zlasti kar se tiče terminov iz upravne prakse in dovolil je, da mu smé društveni odbor poročati o napredovanju dotičnih priprav in na-

daljnem načrtu. — Dne 10. t. m. imelo je društvo „Pravnik“ svoj prvi shod v tej zimski dobi pri „Slonu“. Zbralo se je 20 članov, katere je srčno pozdravil društveni načelnik dr. Papež, naglašujoč koristi društvenih shodov. Obvestil je shod tudi o zadnjih društvenih dogodkih, o katerih zgoraj poročamo, in shod je vzel vse to odobrujoč na znanje. Lepo je na to poslal shod odbornik dr. Kavčič s svojim govorom, kateri priobčujemo v današnji številki. Videti je bilo, da se zbor ujema z govornikovimi živahno izraženimi nazori. V razgovoru o tem je član dr. Krisper naglašal, da za osnovo pravnega učilišča, kakeršno priporoča dr. Kavčič, ne bi bilo treba jemati dokazov iz polupreteklega časa, ampak takšno praktično osnovo priporoča dotična znanost — knjiga dr. Burckhardtova — za bodočnost, za vseučilišča sploh. Član svetnik Pleško je opozarjal, da je bilo nekaj takega, na kar se sedaj pod imenom pravne akademije teži, uže v ukrepu grofa Hohenwarta, ki je kot tedanji načelnik Dunajske vlade hotel Slovencem takšno praktično učilišče zvezati z vseučiliščem Graškim. Odbornik dr. Majaron se je izjavil, da društvo „Pravnik“ v tej važni stvari ne boji pasivno, nego naj smatra za svojo stvar, da vprašanje na vse strani prouči; zato predlaga, naj se odboru naroči, da na prihodnjem občnem zboru društva predloži poročilo o tej stvari, katero se potem odobreno napoti do vladnih faktorjev. Ta predlog je zbor soglasno odobril. Načelnik dr. Papež je na to izrekel zahvalo govorniku dr. Kavčič-u in završil zborovanje. — Prihodnji društveni shod bode začetkom drugega meseca.

— (Osobne vesti.) Naslov in značaj dvornega svetnika dobila sta višja državna pravdnika: dr. V. Leitmaier v Gradcu in M. Urbančič v Trstu. — Imenovana sta vladnima svetnikoma deželne vlade v Ljubljani okrajna glavarja F. Šašel in dr. F. Zaplotnik. — Naslov in značaj vladnega svetnika dobil je okr. glavar I. Mahkot v Ljubljani.

— (K slovu pravni terminologiji.) Izpiske zanje so od zadnjih doposlali gg.: dr. Jak. Kavčič, drž. pravdnika namestnik in dr. Vl. Žitek, odv. kandidat v Ljubljani; dr. K. Gestrin, dež. sod. svetnik, K. Pleiweiss, not. kandidat in dr. Fr. Prevc, odvet. kandidat v Novem mestu; A. Pešec, not. kandidat v Zatičini. — V imenu odbora društva „Pravnika“ naznanjamo naslednje: Dasi smo uže blizu konca leta, vendar še ni došla pričakovana množina izpiskov za terminologijo. Odbor uvideva, da je marsikomur težko bilo prirediti dosedaj potrebno gradivo. Vendar pa meni, da bode vsakodur izmed naprošenih sotrudnikov do konca januarja ali srede februarja doposlal svoje zdelke. Stvar je jako resna in ne dá se veliko več odlašati. Kedor pa ne bi nikakor mogel zmagati dela, izporoči naj to takoj odboru, da delo oddá drugam. Ker so nekateri letniki državnega zakonika jako obsežni, pripravljen je odbor drugo polovico prepustiti drugi moči, ako se mu takšna želja naznani. Vse to zategadelj, ker nam mora biti do tega, da se te priprave hitro dovrše in da dobode dotična komisija popolno gradivo v obdelovanje. Pri tem seveda ne sme temeljitost izpiskov prav nič trpeti. Izpisavati je vse termine in vse fraze brez razlike in ne samo glede na jedno pravno stroko; izpuščati ni ničesar, niti kritično prebirati, nego zapisati je vse in tako, kakor se najde. Prosimo, da se vsakodur natančno in tesno drži dotičnega navodila,

katero je sestavljeno po najboljšem predarku in to se najboljše razvidi iz izpisov, kateri so res izdelani na njegovi podstavi.

— (Mali slučaj.) a) K uporabi dv. dekr. z dne 26. aprila 1822: V postopanju o tem, ali je glavno prisego, spoznano pokojnemu tožencu, smatrati za storjeno na podlogi „speciei facti“, vložil je tožitelj ničnostni rekurz zoper odlok, s katerim je prvi sodnik dopustil dokazovanje po pričah o okolnosti „speciei facti“. Višje dež. sodišče v G. je ta rekurz z odločbo z dne 18. dec. 1889, št. 11668 zavrglo glede na to, da naj se po dv. dekretu z dne 26. aprila 1822 vprašanje, je li z razsodbo spoznano prisego smatrati za storjeno ali nestorjeno, obravnava pri naroku in odloči z odlokom, tako da glede oblike, kako naj se tu dopusti dokaz po pričah, ni uporabljati določil § 136. obč. sod. r. in dv. dekr. z dne 22. junija 1835, št. 42 zb. pr. zak., in glede na to, da se prav tako tudi iz izločenja nekaterih dokaznih členov ne more snovati ničnost odloka, kateri določa zaslišanje prič. b) Pristojbinska slučajja. I. A je tožil B-a na plačilo v znesku 100 gld. Pravomočno je bil tožitelju le prisojen znesek 40 gld., ter je bilo izrečeno, da mora vsaka stranka trpeti svoje stroške. Prosil je tožitelj izvršilne rubežni in cenitve premoženja dolžnikove imovine zaradi pripoznanega zneska 40 gld. ter kolekoval prošnjo, oziroma vsak njen prepis s kolki po 12 kr. C. kr. finančno okrajno vodstvo ukazalo je prosilcu, da naj doplača še za vsak prepis 24 kr., ker je bilo prošnjo kolekovati s kolki po 36 kr. Pritožbo, ki se je skli evala na zakon z dne 29. februarja 1864, št. 20 drž. zak., češ da je vloge v prepirnih rečeh, ako vrednost prepirnega predmeta ne presega 50 gld., kolekovati samo samo s kolegi po 12 kr., zavrglo je c. kr. deželno vodstvo, ter izreklo, da v tem slučaju odloča le prvotni znesek (100 gld.). II. A zarubi svojega dolžnika B-a zaradi dolžnih 53 gld. Po izvršeni rubežni plača dolžnik toliko, da je le še ostalo 9 gld. na dolgu. Zaradi teh dolžnih 9 gld. prosi A izvršilne prodaje zarubljene nasprotnikove imovine ter prilepiti na prvopis te prošnje kolek za 1 gld., na druga dva prepisa kolek po 12 kr. C. kr. finančno okrajno vodstvo zahtevalo je od prosilca, da naj doplača še za dva prepisa imenovane prošnje po 24 kr., skupaj 48 kr. Pritožbo, ki se je sklicevala na zakon z 29. febr. 1864 št. 20 drž. zak., zavrglo je c. kr. finančno deželno vodstvo ter izreklo, da prvotni prepirni znesek (53 gld.) velja tudi za naprej, da je bilo zaradi tega prošnjo kolekovati s kolki po 36 kr.

Vabilo.

»Slovenski Pravniki« završuje s to številko svoje šesto, odnosno, kot list društva »Pravnika«, svoje drugo leto. Zavest, da ga je pravnikom slovenskim potreba, gladi mu pot v novo leto. Zavest, da ga obdaje stanovitni krog zvestih mu prijateljev, napolnjuje ga s trajno močjo. Služiti hoče tudi bodoče sedmo leto pravnim znanostim v domači besedi, vzgojevati hoče domačo besedo za pravne znanosti. Skrbel bode, da se v njegovih predalih zbirajo pravniške zanimivosti iz najbližnjega nam, domačega področja, a zamudil tudi ne bo opozarjati po močeh na pojave naše stroke v drugih narodih. Posebe pa bode zanimal za naloge našega društva, budeč na složno delo za napredovanje narodovo v pravu.

»Slovenski Pravniki« izhajal bode tudi prihodnje leto dne 15. vsakega meseca najmanj na dveh tiskanih polah. Člani društva »Pravnika« dobivajo ga brezplačno, za druge pa stoji 4 gld. na leto, 2 gld. na pol leta. — Sestavki, tiskani v listu, bodo se tudi prihodnje leto nagrajevali, in sicer izvirni po 20 gld., prevodi ter naznanila iz prakse pa po 10 gld. za jedno tiskano polo; nagrada izplača se poluletno vsakomur, kedor se je izrecno ne odpove.

Vse prečastite tovariše vabimo preuljudno, da naš list še nadalje podpirajo z znanstvenimi spisi in drugimi doneski. Želeti bi bilo, da bi listova vsebina bila vedno povse izvirna in raznovrstna, a da se izpolni to, izvoli naj se naše glasilo smatrati za budilo v literarno delovanje vsakomur izmed nas.

Prosimo pa tudi, da prečastiti tovariši izvolijo skrbeti za gmotno stran naših smotrov; nabirajo naj pri vsaki priliki našemu društvu novih članov in delajo zlasti v novem letu na to, da se razširi krog naročnikov na naš list.

Društvenina in naročnina pošilja se društvenemu blagajniku notarju Ivanu Gogoli; a rokopisi društvenemu tajniku in uredniku dru. Danilu Majaronu.

Odbor društva „Pravnika“ v Ljubljani.

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsakega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravišstvo pa na Križevniškem trgu št. 7.

Ročni podpis

